

Τῆς παρασκευῆς τὰ ἔχνη φαίνονται πρὸ τῆς ἀρχῆς καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκλείψεως ἐν εἴδει ὡς εἶπεν ἄχνοῦ. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκλείψιν ἤρχισεν αὕτη, γινομένη ἐπαισθητὴ ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἀρχῆς τῆς διὰ τῆς σκιάς ἐκλείψεως.

Ἀξιοσημεῖωτον εἶνε τὸ 1877, διότι κατ' αὐτὸ πλὴν τριῶν ἐκλείψεων ἀράτων παρ' ἡμῖν, θὰ συμβῶσι δύο ἐκλείψεις σελήνης ἀμφότεραι ὀλιγαὶ καὶ ὀραταὶ παρ' ἡμῖν, μάλιστα δὲ καὶ λίαν μακραί. Ἡ ὀλιγότης τῆς τοῦ Φεβρουαρίου διήρκεσε 1 ὥραν καὶ 36 λεπτά, ἡ δὲ τῆς 11 (23) πρὸς τὴν 12 (24) Αὐγούστου θὰ διαρκέσῃ 1 ὥραν καὶ 45 λεπτά. Ἡ τοιαύτη ἐκλάληψις ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἔτους εἶνε πολὺ σπανία. Αἱ σπανιώτεραι πασῶν δι' ἓνα ὁρισμένον τόπον εἶνε αἱ ὀλιγαὶ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου, αἵτινες κατὰ μέσον ὅρον ἐπαναλαμβάνονται ἀνὰ 150 ἔτη, ἡ δὲ μεγίστη διάρκεια αὐτῶν διὰ τὸν αὐτὸν τόπον εἶνε τὸ πολὺ 7 περίπου λεπτῶν.

Δ. Κ. ΚΟΚΚΙΑΝΣ.

ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΚΑ

ΥΠΟ

SIEGFRIED KÖPPER.

Β' ΕΟΡΤΗ ΕΝ ΚΕΤΙΓΝΗ

Ἡ ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ, μεγάλη ἐορτάσιμος ἡμέρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι συγχρόνως ἐν Μαυροβουνίῳ ἡ ἐπέτειος τῆς κρίσεως παρὰ τὸ Γράχιοδον μάχης. Ἀλλαχοῦ τοιαύτας ἐπετείας ἡμέρας ἐορτάζουσι διὰ στρατιωτικῶν παρατάξεων· ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν ὑφίσταται μόνιμος στρατός· ἕκαστος εἶναι πολέμιπτος ἀπὸ τοῦ 16 ἔτους τῆς ἡλικίας, ἐφ' ὅσον χρόνον εἶναι ἀξιόμαχος, δὲν συμβαίνει δ' ἐν Μαυροβουνίῳ νὰ ἀποτρέπωνται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν ἀρότρων αὐτῶν καὶ τῶν ἐστιῶν ἀπλῶς χάριν παιδείας. Διὰ τοῦτο ἀγχιπῶσι νὰ ἐορτάζωσιν οἱ οἱ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, ὡς ἕκαστος πρέπον νομίζει.

Τὴν παραμονὴν τὸ ἑσπέρας περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν παρατίθεται μέγα δεῖπνον ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ἐν μεγάλῃ στολῇ, ὡς προσέθεταν ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις περιήρχετο τὴν πόλιν κομίζων πανταχοῦ αὐτοπροσώπως καὶ προφορικῶς τὴν πρόσκλησιν. Ὀλίγον πρότερον συναθροίζονται ἐν τῇ πλατείᾳ οἱ κύριοι Γερουσιασταί, Βοιβόδοι καὶ Σερδάραι, τὰ κάλλιστα αὐτῶν ἐνδύματα περιβεβλημένοι καὶ κακοσμημένοι διὰ πολλῶν μετκλήων, παρυσήμων καὶ ἀστέρων, ἐν οἷς πλεῖστα αὐστριακὰ καὶ ρωσικὰ παρὰσημα, καὶ, ὅπερ ἀξιοσημεῖωτον, πολλὰ τουρκικὰ, καὶ μετὰ τῶν προσκεκλημένων ξένων πορεύονται ἐν σώματι κατὰ τὴν ὁρισμένην ὥραν πρὸς τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ-

λυμα. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο, ὅπερ ἐν ἔτει 1864 ὁ νῦν ἡγεμονεύων πρίγκιψ ἀκαδομήσατο καὶ κατόκησεν, εἶναι ἡ ὡραιότερα, κομψότερα καὶ ἀριστα διατηρουμένη οἰκία ἐν Κετίγνῃ, ὅπερ βεβαίως δὲν πρέπει νὰ πικραπίσῃ ἡμᾶς, ὅπως σχηματίσωμεν περὶ αὐτοῦ ὑπέμετρον ἰδέαν. Διὰ μικρᾶς τιμῆς πύλης, ἥς ὑπέρκειται θυρεὸς ἔχων τὰ Μαυροβουνιωτικὰ σήματα, λευκὸν διπλοὺν ἀετὸν ἐπὶ ἐρυθροῦ ἐδάφους, καὶ κάτωθεν λεόντα βαίνοντα πρὸς τὰ ἀριστερά, εἰσέρχεται τις εἰς μικρὸν προαύλιον, ἐνθα σταθμεύει ἡ φρουρά· ἐντεῦθεν δὲ ὀλίγαι βαθμίδες, ἐξωτερικῆς κλίμακος ἀγούσιν εἰς τὸν μέτριον πρόδομον τοῦ κάτω οἴκηματος, ἐτέρη δέ τις δι' ἀπλοῦ τάπητος κεκοσμημένη κλίμαξ ἀγείρει εἰς τὸ ἄνω οἶκημα. Τὰ ὀπίσθεν κείμενα χωρίσματα περιλαμβάνουσι τὰ δώματα τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ 1864 ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι μεγάλως πληθυνθείσης οἰκογενείας αὐτοῦ· τὰ δὲ ἔμπροσθεν, μία διάμεσος μεγάλαιος αἴθουσα καὶ δύο παράπλευροι μικρότεροι, εἶναι προωρισμέναι εἰς ἐπισήμους ὑποδοχάς. Αἱ αἴθουσαι αὗται εἶναι ὑψηλαί, εὐάεροι καὶ φαιδραὶ, ἔχουσιν ἐπιπλα ἀπλά μὲν, ἀλλὰ κομψὰ, καλοὺς τάπητας, καὶ παρὰ τὰς θυρίδας λευκὰ παραπετάσματα· ἐπὶ δὲ τῶν τοίχων ἡρτηνται αἱ ἐκ φωτογραφιῶν καὶ εἰς εὐρυτέρους κύκλους γνωσταὶ τυγχάνουσαι οἰκογενειακαὶ εἰκόνες, ἡ τοῦ Βλαδίκου Πέτρου Β', ἡ τοῦ μεγάλου Βαϊβόδα Μίρκου, τοῦ ἡγεμόνος Δανιὴλ καὶ τῆς ἡγεμονίδος Δάριγκας· ὡσχύτως αἱ εἰκόνες τῶν αὐτοκρατόρων Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', καὶ Ναπολέοντος τοῦ Γ', ἔμπροσθεν δὲ τῆς θυρίδος τοῦ ἐξώστου βλέπει τις καὶ κλειδοκύμβαλον. Καὶ ὅμως ἐάν, παραφυλάσσοντες τὸ σύνθημα ἡμῶν μέτρον, θελήσωμεν νὰ παραβῶμεν τὸ ἡγεμονικὸν οἶκημα πρὸς τὸ οὐχὶ πολυτελὲς διασκευασμένα δώματα ἡμετέρου εὐπατρίδου ζῶντος μετρίως ἐν τῇ ἀγροτικῇ αὐτοῦ ἐπαύλει, θὰ εὗρωμεν ὅτι ταῦτα πολλῶν ὑπερβάλλουσιν ἐκείνῳ κατὰ τὴν πολυτέλειαν. ὅσα καὶ τὸ ἡγεμονικὸν οἶκημα διακρίνεται μετὰ τῶν λοιπῶν οἰκημάτων τοῦ Μαυροβουνίου. Τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην θέσιν τοῦ ἡγεμόνος κακῶς ἐδέχθησαν οἱ Μαυροβουνιώται, ὑπάρχουσι δ' ἔτι καὶ νῦν οἱ ἐπονειδίζοντες αὐτῷ τὴν πολυτέλειαν ταύτην. Πέτρος ὁ Α', λέγουσιν, ἐθερμάνθη τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν ἐστίαν τοῦ μαγειρείου, καὶ ὅμως ἐκυρίευσεν τὸ Κάτκρον. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι λησμονοῦσιν ἐντελῶς ὅτι τὸ σημερινὸν Μαυροβούνιον δὲν εἶναι πλέον τὸ Μαυροβούνιον Πέτρου τοῦ Α' καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητον πόρισμα τῆς ἀνεξαρτησίας λαοῦ τιμῆς τὸ νὰ τρέφῃται ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων ἀποκλειστικῶς ἐκ λαγχάνων καὶ παριχευτῶν ἰχθύων καὶ νὰ κατοικῇ ἐν ὑπογείῳ τινί· καὶ πῶς ἄλλως δύνανται νὰ σκέπτωνται ἄνθρωποι, οἵτινες ἐν μὲν τῇ υποχρεώσει πρὸς φοιτηταὶν τῶν σχολείων ἐμβλέπουσιν ἐπεμβάσιν εἰς τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, ἐν δὲ τῇ χρήσει τοῦ σάπιατος νεωτερισμοῦ, ὅστις θὰ ἐπιφέρει ἀσφαλῶς τὴν ἀποθήλυσιν καὶ ἐπὶ τέλος τὴν υποδαύλωσιν τοῦ Μαυροβουνίου.

Ἡ ὑποδοχὴ ἀπὸ μέρους τοῦ ἡγεμόνος, εἰς ἣν προσήλθε μετ' αὐτοῦ πολὺ ἡ ἡγεμονίς, κρατοῦσα ἐκ τῆς χειρὸς τὸν μικρὸν διάδοχον, μελάνγχρουν, μελανό-

φθάλμον πενταετῇ παῖδα περιβεβλημένον τὴν μαυροβουνιωτικὴν στολὴν, ὑπῆρξεν ἐγκάρδιος, πάσης ἐθιμοταξίας ἀπὸ πηλλαγμένη. Βράτσιο (ἀδελφοί) τοὺς πάντας προσφωνεῖ, Βράτε (ἀδελφε) ἕνα ἕκαστον, τείνων πρὸς τὸν πλησιαιότατον ἰστάμενον ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας πρὸς χαιρετισμόν.

Ὁ ἡγεμὼν Νικόλαος ἄγει τὸ τριακαστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας, εἶναι ὑψηλὸς καὶ ῥωμαλέος, ἔχει πλατεῖς ὄμους καὶ ἰσχυροὺς μυῶνας, χροιάν πελιδνὴν, κόμην καὶ πώγωνα μέλανα, μέλινας ἐξαστράπτοντας ὀφθαλμοὺς, ἐμπρηντικὸν καὶ ζωηρὸν πρόσωπον, ἐν συνόλῳ μὲν ὑπομιμνήσκον τὸν πατέρα, τὸν Βοϊδόδαν Μίρκον, ἐν πολλοῖς δὲ τὴν μητέρα. Φωνὴν ἔχει βαθεῖαν καὶ λιγυράν, λαλιὰν ζωηράν καὶ εὐκρεστον, σχῆμα εὐγενές, ἀλλ' οὐχὶ ὑπεραπτικόν, τοὺς δὲ τρόπους εἶναι ἀνυπόκριτος καὶ ἱπποτικὰς, καί περ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἑαυτῷ χαρίζομενος. Οὕτως ἐξηγεῖται, πῶς ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν Πατρουπόλει, Βερολίῳ καὶ Βιέννῃ πάντων τὴν εὐνοίαν ἐκτήσατο. Ὁ συχνότερον αὐτῷ ἐντυχὼν πείθεται ὅτι τῆς εὐνοίας ταύτης θὰ ἐτύγχανε καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ κοινωνικῇ θέσει—«Ἐάν δὲν ἐγενόμην ἡγεμὼν», εἶπεν ἄλλοτε ποτὲ πρὸς ἐμὲ, λόγου προκειμένου περὶ τῶν ἱατρικῶν ἐπιστημῶν, «θὰ ἐπεθύμουν νὰ γείνω ἱατρός· κατὰ τὴν ἐν Μαρτίσις διαμονήν μου ἔσχον ἀείποτε ἰδίαν τινὰ κλινὴν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ταύτην, νομίζω δὲ, καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ θὰ ἠὲδοκίμουν!» Καὶ τοῦτο δύναται τις ἀνεκδιαιστώως νὰ πιστεύσῃ μετ' αὐτοῦ, δὲν πρέπει ὁμῶς καὶ νὰ οἰκτείρῃ αὐτόν, ὅτι ἀπέτυχεν ἐν τῷ προορισθέντι αὐτῷ σταδίῳ. Εἶναι αὐτόχρημα ὁ ἀνὴρ, οὗτινος τὸ Μαυροβούνιον τὴν σήμερον ἔχει χρεῖαν ἑμφορῶν, πολύτροπος, προνοητικὸς, ὑπὸ τῶν ἐστεμμένων συναδέλφων ἀγαπώμενος, παρορμῶν μὲν, ἐνθα πρόκειται περὶ τῆς ἐσωτερικῆς προόδου, ἐπέχων δὲ, ἐνθα κατεσπευσμένος πόλεμος ἠδύνατο νὰ ἐμβάλλῃ εἰς κίνδυνον τὰ συμφέροντα τῆς χώρας καὶ ἐπιτελῶν τὸ καθήκον μετ' αὐστηρότητος πρὸς ἑαυτόν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετὰ ζήλου καὶ χαρᾶς, καὶ μέλιστα μετὰ τινος παιητικῆς ὁρμῆς· τοῦτο δὲ εἶναι ἴσως τὸ μυστήριον, ὅπερ μετὰ τῆς ἱπποτικῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ τῆς διπλωματικῆς δεινότητος παρασκευάζει αὐτῷ φίλους καὶ προστάτας καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἄλλως ἡρέμοις κύκλοις.

Ἡ ἡγεμονίς ἔχει ὄψιν πράγματι βασιλικήν, μετριοζομένην κατὰ τι ὑπὸ ἐξαιρετικῆς χάριτος καὶ κοσμιότητος. Συζευχθεῖσα ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν καὶ ἡμίσεος ἐτῶν ἄγει νῦν τὸ 29 ἔτος καὶ εἶναι μήτηρ, ἐάν δὲν ἀπατῶμαι, οκτὼ τέκνων. Θυγάτηρ τοῦ μέγα ἰσχύοντος Βοϊδόδα Μέρου Βούκοιτις, δὲν ἔτυχε παιδεύσεως ἄλλης παρὰ ἐκείνην, ἥτις τότε ἦτο δυνατόν νὰ δοθῇ εἰς τὰς θυγατέρας εὐπόρων μαυροβουνιωτικῶν οἰκογενειῶν καὶ μόνον πολλῶ ὕστερον μετὰ τὴν σύζευξιν αὐτῆς ἐξῆλθε τοῦ Μαυροβουνίου. Ἐάν σταθυάσωμεν τοῦτο, πρέπει τῷ ὄντι νὰ θαυμάσωμεν τὸ ἰδιαιτότατον τῆς γυναικὸς δώρημα, ὅπερ κατέστησεν εἰς αὐτὴν δυνατόν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἄρᾳ ἀπομονώσει εὐρισκομένην, οὐδὲν δὲ ἔχουσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑπόδειγμα, μόνον ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων εἰς τοσοῦτον εὐπρεπείας νὰ προαχθῇ. Ἡ ἡγεμονίς Μιλένα ὁμιλεῖ,

μόνον τὴν σερβικὴν. Μαὶ ὑποχάριστητεν ἐπανειλημμένως ἕνεκα ὥραίας τινὸς συλλογῆς τεχνητῶν πολυτίμων λίθων, ἀποτελούντων ἰδιόζον τῆς βοηρικῆς βοημηχανίας ἀντικείμενον, ἣν ἐγὼ, ἐνταταλμένος ἐκ Πράγης, ἐκόμισα εἰς τὸν διάδοχον καὶ ἦν δὲν ἠδύνατο νὰ κορεσθῇ βλέπων ὁ φιλομικθῆς παῖς. Μέγιστον ἐπίτης ἐνδιαφέρειν παρέσχον αὐτῷ αἱ ἀπεικονίσεις εὐρωπαϊκῶν πτηνῶν, ὧς ὁ καθηγητῆς Ἀντ. Φρίτςιος ἔστειλεν αὐτῷ δι' ἐμοῦ, ἰδίᾳ δὲ οἱ Σοκόλ κίρκοι, ἀπέσπασαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Σοκόλ, κίρκος, εἶναι δηλονότι ἐν Μαυροβουνίῳ τὸ ἐπίθετον τῆς ἀνδρείας, τοῦ ἡρωϊσμοῦ, δι' ὅλης δὲ τῆς ἡμέρας ἀκούει τις συχνάκις Χά, σοκόλε, ἰδάκλε, ικάμο τι; αἱ, κίρκε, πόθεν καὶ ποῦ πορεύεσαι;» προσφωνοῦσιν ἀλλήλους ἐπὶ τῶν ὁρέων οἱ Μαυροβουνιώται. Ὅτε δὲ ἦλθον δύο Ουκραινοὶ, ὅπως ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἐδέησε νὰ ὑποσχεθῶ εἰς ἀπαχαριστισμὸν ὅτι θὰ ἀποστείλω αὐτῷ πλείονας ἐτι λίθους καὶ πλείονας κίρκους.

Τὴν ἡγεμονίδα ὠδήγει εἰς τὴν τράπεζαν ὁ γενικὸς πρόξενος τῆς Ῥωσίας κύριος Ἰονίν, τὰς θέσεις ὑπέδειξεν αὐτῷ ὁ ἡγεμὼν εἰς ὀλίγους τινὰς, οὓς ἐπεθύμει νὰ ἔχη πλησίον αὐτοῦ καὶ τῆς ἡγεμονίδος, ἐν οἷς τὸν δι' ἀπειρίαν παραστήριον κεκαλυμμένον «Παππᾶ Ἠλία» τὸν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργόν, μέγαν τὸ σῶμα, ἥδη ὀλίγον κεκυρότα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐργασίας μᾶλλον ἢ τῶν ἐτῶν, ἄλλως δὲ λίαν ἐτι εὐκίνητον καὶ μεγάλα βκίνοντα ἄνδρα, πάλιν συνετὸν τὴν ἥσιν καὶ εὐπροσῆγορον. Οἱ λοιποὶ παρεκαθέζοντο κατ' ἀρέσκειαν πλησίον ἀλλήλων. Ἡ τράπεζα ἦτο λιτὴ, ἰταλικῆς μαγειρικῆς, ὁ οἶνος δ' ἐγγύριος, ὁ λαμπρὸς ἐρυθρὸς οἶνος τῆς Κριμνίτσας, ὃν ἐξυμνοῦσι καὶ τὰ δημώδη ἄσματα.

Ἡ συνομιλία ἦτο ζωηρὰ, οὐδόλως βεβιασμένη καὶ ποικίλη. Αἶφνης ἀκούεται ἔξω, κάποιθεν πῶν θυρίδων ὑπὸ τὸ λαμπρὸν τῆς σαλήνης φῶς μουσικὴ ἦτο ὁ ἐκ Πράγης κ. Σούλτζ διευθυντῆς τοῦ μουσικοῦ θιάσου καὶ οἱ περὶ αὐτόν. Κατὰ πρῶτον ἐπαιάνισαν τὸν νέον τοῦ Μαυροβουνίου ἐθνικὸν ὕμνον, τοῖς πᾶσι γνωστὴν, ἰδιότυπον μελωδίαν, ἣν ὁ κ. Σούλτζ λίαν δραστηρίως συνήρμωσε διὰ τοῦς μουσικοὺς αὐτοῦ ὑπερον τουρκικὸν ἐμβατήριον, ἔπειτα ῥωσικὸν τετράχρον, καί τοι ὁ κ. Ἰονίν ἰσχυρίζετο, ὅτι οὗτος εἶναι αἰλημένη ἐκ τοῦ Ῥηγολέττου. Ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην ἄλλως νὰ πράξω ἢ νὰ ἀφήσω τὸ ζήτημα ἄλυτον.

«—Ὡς Βοημὸς εἴσθε βεβαίως φίλος τῆς μουσικῆς;» παρετήρησεν ὁ κύριος Στάγκος Ῥάδονιτς ὁ ἐπὶ πῶν ἐξωτερικῶν καὶ τῆς παιδείας ὑπουργός, ὅστις δέκα ἔτη διέτριψεν ἐν Παρισίοις.

«—Βεβαίως, ἀπήντησεν ἀντ' ἐμοῦ ὁ ἡγεμὼν, ἀλλ' ἐπίσης βεβαίως οὐχὶ ταύτης τῆς μουσικῆς. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι. Πάντες ἡμεῖς, ὅτε ἐμκανθάνομεν νὰ γράφωμεν, κατ' ἀρχὰς ἐγράφομεν ἄθλια. Αὐτὸ τοῦτο πράττουσι καὶ οἱ μουσικοὶ μου. Ἐντὸς πεντήκοντα ἐτῶν, σὺν Θεῷ, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην θὰ βελτιωθῇ ἡ κατὰστασις τοῦ Μαυροβουνίου.»

Κατὰ τὴν πρώτην τῆς ἐορτασίου ἡμέρας, πανηγυρική λειτουργία ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἐκκλησίαις, ἐν τε τῇ μητροπόλει ἐν τῷ μοναστηρίῳ, παρόντων πάντων τῶν περὶ τὴν αὐλήν, καὶ ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸ ἐνοριακῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κετίγνης, κειμένη κατω ἐν τῇ κοιλάδι ἀρκούντως μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως. Ἐπεσκέφθην τὴν τελευταίαν· εἶναι μετριώτερον καὶ ἀπλοῦν οἰκοδόμημα, ἐκεῖθεν τῆς πετρώδους, νῦν ἤδη διὰ θύμων πεπληρωμένης κοίτης ἀρχαίου τινὸς ῥυαχός, ἐν τῷ μέσῳ βαλτώδους πεδιάδος. Κύκλῳ τῆς ἐκκλησίας κεῖται τὸ κομητήριον, οὗ οἱ ἱσάπεδοι τάφοι εἶναι κεκαλυμμένοι διὰ λιθίνων πλακῶν, μόνον δὲ τῇ δε καθεὶς βλέπει τις τὴν πρώτην ἀπόπειραν τοῦ εἰσκαγαγεῖν ὡς μνημεῖον ἀπλοῦν λίθινον σταυρὸν ἢ ὀρθὴν κειμένην πλάκα. Ὁλοφρεῖς τινες πέτραι πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας, πλησίον καὶ ὑπεράνω ἀλλήλων συνετεγχυμένοι κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀνατολικῶν ἐπιταφίων οἰκίσκων ὑποδηλοῦσι τὸν τάφον τοῦ τολμηροῦ ὀπλαρχηγοῦ Βάγιο Πιθλιανίν, ὅστις ἔπεσεν ἡρώικῶς μαχόμενος ἐπὶ τοῦ πλησίον ὄρους Βατιέλλας. Δένδρα τινὰ, ἀπερ' ἀπεπειράθησαν νὰ φυτεύσωσιν ἐν τῇ ἀκέρπῃ ταύτῃ γῇ, θὰ παράσχωσιν ἴσως σκιάν εἰς τὰς ἔπερχομένους γενεάς. Ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις σκευὴ ἔχει πενιχρότατα, εὑρον ὀλίγους τινὰς μόνον εὐλαβεῖς· ἄλλως ἢ εὐτελὲς αὐτῇ τῆς ἐκκλησίας διακόσμησις δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐνδείξις ἐλευθεροδοξίας τῶν κατοίκων τῆς Κετίγνης· οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ σημεῖον τῆς ἐσχάτης πενίης χαρακτηρίζει αὐτὴν ὡς καὶ πάσας σχεδὸν τὰς ἐκκλησίας τοῦ τε Μαυροβουνίου καὶ τῶν γειτόνων χριστιανικῶν φύλων. Αἱ ἀρχαῖαι βυζαντιναὶ εἰκόνες, ἄλλοτε τιμαλφῇ κοσμήματα τῶν εἰκονοστασιῶν, πλὴν τινῶν μοναστηρίων, ἐγένοντο πανταχοῦ λεῖα τοῦ πυρός, ὁ δὲ χρυσὸς καὶ ὁ ἀργυρὸς τῶν ἱερῶν σκευῶν μετέβησαν εἰς τὰ ἰδιωτικὰ κιβώτια τῶν πασσάδων τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Πρισρένης. Καὶ τὰς μὲν εἰκόνας ἀντακατέστησαν κεχρωματισμένοι λιθογραφίαι καὶ χυλκογραφίαι· τεθειμέναι ἐντὸς ἀθλίων ξυλίνων περιθωρίων, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν κασσίτερος καὶ ὀρείχλκος. Καὶ τοῦτο μὲν οὐδεμίαν ἴσως ἐπιφέρει εἰς τὴν θεοσέβειαν ζημίαν, ἀλλὰ βεβαίως ἥκιστα προάγει τὴν καλοκαθητίαν τῶν κατοίκων.

Μετὰ μεσημβρίαν ἐγένετο μεγάλη πομπὴ τῶν κατοίκων πάντων τῶν χωρίων τῆς κοιλάδος. Ἦγούντο τὰ μικρὰ κοράκια ἀνὰ δύο, τὸ ἐν κρατοῦν τὸ ἕτερον ἐκ τῆς χειρὸς, εἰπόντο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ ἄρρενα. Κατόπιν ἤρχοντο, ἐπίσης κατὰ φύλα διηρημένοι, οἱ νεανῖαι, εἴτε αἱ οἰκοδόμοι, ὕστερον οἱ ἄνδρες, πάντες ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἐκ τῶν δωματίων αὐτῶν, καὶ τέλος οἱ γέροντες καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν χωρίων μετὰ μεγάλων ἡγιασμένων κληρῶν καὶ τῶν σημαίων καὶ εἰκόνων τῶν ἐκκλησιῶν, μεταξὺ δὲ τούτων καὶ ὁ ῥαψωδὸς Σάββας Μαρτίνουιτς· ἡ πομπὴ ἦν μακρὰ μακρόθεν δ' ἤδη προηγέλλετο δι' ὁδοῦ· ὅχι πολὺ ἐμμελοῦς. Περὶ τὴν δεξαμενὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Κετίγνης ἐστησαν ἐν κύκλῳ, οἱ δὲ ἱερεῖς ἤρξαντο ἐνταῦθα ἀγιάζοντες τὸ ὕδωρ, ὕστερον δ' ἐπορεύθη ἡ πομπὴ περικιτέρῳ πρὸς

τὴν δευτέραν δεξαμενὴν, ὅπου ἐγένοντο τὰ αὐτά. Πλείονας δεξαμενὰς δὲν ἔχει ἡ Κετίγγη, ὡς οὐδὲ πλείονας πηγὰς, ἐν αὐταῖς δ' ἀποταμιεύεται ἡ ὅλη τοῦ ὕδατος προμήθεια. Ἐπανερχόμενοι οἱ αὖτε ἀνεπαύθησαν οἱ τῆς πομπῆς ὀλίγον ἐν τῇ πλατείᾳ κάτωθεν τοῦ ἡγεμονικοῦ οἰκήματος. Ἐπὶ τῆς χλόης ἦν ἡπλωμένον στρώμα, ἐφ' οὗ πρότερον ἤδη εἶχον ἐπιτεθῆ ὑπὸ τῶν οἰκετῶν τῆς αὐλῆς μεγάλαι γάλκαϊ στάμνοι πλήρεις οἴνου, καὶ χαλκαὶ τινες κύλικες. Κατὰ παλαιὸν ἔθιμον ὁ ἡγεμὼν ξενίζει τοὺς εὐσεβεῖς τῆς δεξαμενῆς ὁδοιπόρους, προσφέρων αὐτοῖς οἶνον, αὐτὸς δὲ αὐτοῖς ἐμφανίζεται πρὸς στιγμὴν, ὑπὸ πάντων εὐφημιζόμενος, συνδιαλέγεται μετὰ τινων, πρὸς τινὰς τῶν πρεσβυτέρων τείνει τὴν χεῖρα καὶ πάλιν ἀπέρχεται. «Τώρα θὰ ἀρχίσῃ τὸ πυνήγυρι» εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ἤδη ἐν τῇ διανοίᾳ ἔβλεπον τὸ πλῆθος, ὡς κύνας μόλις ἐκ τῶν δεσμῶν ἀπολυθέντας, ἐφορμῶν μετὰ κραυγῶν ἐπὶ τῶν στάμνων καὶ παραδιδόμενον εἰς τὸν Βάχχον, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν ταῖς ἡμετέροις πεπολιτισμέναις χώραις. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐγένετο. Ἄνδρες τινὲς ἔλαβον τὰς κύλικας καὶ τοὺς στάμνους, ἐπορεύοντο μετ' αὐτῶν κύκλῳ, ἄλλος ἄλλοσε διευθυνόμενος, ἐπλήρουν εἰς ἕκαστον κατὰ τάξιν, εἰς τοὺς ἄνδρας ὡς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας τὴν κύλικα μέχρι χείλους, ἕκαστος ἐξέπινεν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τὸ τελεῖστον ἀπνευστί καὶ τὰ πάντα ἐγένοντο ἐν μεγίστῃ τάξει, εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, ἄνευ κραυγῶν καὶ ἀλλοτρίων ἄδοντες δὲ κατὰ ζεύγη, ὡς εἶχον ἔλθει, ἀφοῦ πρότερον ἕκαστος κύφρανθη ὑπὸ τοῦ οἴνου ἐπορεύθησαν πάλιν ἐν πομπῇ εἰς τὰ ἴδια. Καλὸν παρὰδειγμα πρὸς μίμνησιν εἰάν μὴ προήρχετο ἐκ βαρβάρων ὡς ἡμεῖς τοὺς ἀποκαλοῦμεν.

(ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

Α. ΜΑΝΟΣ.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΒΙΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΜΟΖΑΡΤ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ

Α'

Πρὸς τὸ ἥνω μέρος τοῦ προκτείου τῆς Βιέννης α' Ἁγίας Ἰωσήφ ὑπῆρχε πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν πτωχὸς ῥωποπώλης, ὀνομαζόμενος Ροῦτλερ, βεβαρυμένος ὑπὸ πολυμελοῦς οἰκογενείας. Τὰ μικρὰ κέρδη τοῦ ἀθλίου του καταστήματος μόλις ἐπῆρκουν πρὸς διατροφὴν συζύγου, νέας εἰσέτι, καὶ δεκατεσσάρων τέκνων, ὧν τὸ πρεσβύτατον ἦν μόλις δεκαεξαετής. Ἐν τούτοις ὁ Ροῦτλερ μετ' ὅλην τὴν ἀθλιότητά των ὑποθέσεών του ἦν ἀγαθοεργὸς καὶ εὐπροσῆγορος εἰς πάντας, ὁ πτωχὸς δὲ καὶ ὁ ὁδοιπόρος δὲν ἐζήτουν μάτην τὴν βοήθειάν του καὶ τὰς συμβουλὰς του.

Ἄνθρωπος, οὗ ἡ σόβαρὰ καὶ εὐαίσθητος ρυσιγνώμια ἐνέπνεε τὸ σέβας καὶ